

Norske breve i den lukkede dansk/hollandske brevsæk 1867-1875

af Erling Berger

I almindelighed kan man sige, at det regulære postvæsen på den tid havde to former for transitpost:

- Sendt i lukkede sække, hvorved transitlandet – ud over at sørge for transporten - kun behøvede at kontrolveje sækkene.
- Sendt i enkelt transit. Her ville transitlandet tage hvert enkelt brev i hånden og muligvis bruge stempler og notere porto-andele. Denne form vil vi i det følgende se omtalt som „stykkvis” transit, fordi det var den betegnelse, som datidens cirkulærer brugte

Figur 1. De Lemmer i Holland 19. juli 1867 til Arendal i Norge (Tilhører Ton Steenbakkers) Sent i den lukkede brevsæk mellem Holland og Danmark

Allerede 1.8.1865 tilbød Preussen at sende en lukket sæk mellem Holland og Danmark. I denne måtte der også være **norske** og svenske breve. Porto skulle være 3½ Silbergroschen per 30 gram samlet vægt. Da den tyske stykvisse transit kostede 2 Silbergroschen per påbegyndt 15 gram, kan vi se, at sækken gav 12½ % rabat for de breve, som vejede nøjagtigt 15 gram. For fire breve på hver 7½ gram ville det betyde en rabat på cirka 56 %. For ufrankerede breve var rabatten endnu højere.

Den lukkede sæk blev indført 1.apr.1867, men stykvis transit var dog tilladt på forlangende; men de to eksempler på stykvis transit, som jeg har set, er øjensynligt gået uden om sækken ved en fejl og ikke på afsenderens forlangende. Her taler vi ikke om de norske og svenske breve.

Det danske grænsekantor var på dampskibet mellem Korsør og Kiel, medens det hollandske kontor var i det tog, som kørte mellem Amsterdam og Emmerich. Når isen havde standset dampskibet skulle ruten gå igennem Slesvig og Holsten.

Der var jernbane hele vejen fra Amsterdam til Kiel, dog var der ingen jernbanebro over Elben før 1872. Om vinteren var der jernbane til rådighed: Hamborg-Vamdrup-København

Portoen var for danske og hollandske breve	Betalt i Danmark		Betalt i Holland	
	Afgående Frankeret	Ankommende Ufrankeret	Afgående Frankeret	Ankommende Ufrankeret
1.Apr. 1867 – 31.Okt. 1868	14 Skil.	21 Skil.	20 cent	30 cent
1.Nov. 1868 - 31.Dec. 1874	10 Skil.	20 Skil.	15 cent	30 cent
1.Jan. 1875 - 30.Jun. 1875	20 Øre	40 Øre		

Nedsættelsen pr 1.nov.1868 var ikke planlagt, men den tyske porto for stykvis transit blev efter 1.maj.1868 så lav, at forsendelse i postsækken blev forholdsmæssigt dyr. Det var en nedsættelse, som kom det norske postvæsen til gode 15.apr.1868 efter at Norge og Det nordtyske Forbund kunne udveksle post direkte uden dansk mellemkomst. Man kan sige, at Danmark var købt ud af Nordtyskland gennem betaling af erstatninger fra tysk side.

Norske og svenske breve kunne som sagt medtages i sækken, men allerede i april 1868 fik Norge den billige porto gennem Tyskland for stykvis transit, og Sverige fik om efteråret sin egen lukkede sæk til Holland. Vi angiver derfor en tabel for norske breve - kun i perioden fra 1.apr.1867 til 31.okt.1868

Portoen for norske breve i den dansk/hollandske brevsæk	Betalt i Norge		Betalt i Holland	
	Afgående Frankeret	Ankommende Ufrankeret	Afgående Frankeret	Ankommende Ufrankeret
1.Apr.1867 – 31.Okt.1868	17 Sk.Sp.	23 Sk.Sp	40 cent	50 cent

Lad os nu se, hvordan den norske porto var sammensat:

Portoen for norske breve i den dansk/hollandske brevsæk 1.Apr.1867 – 31.Okt.1868	Betalt i Norge	
	Afgående frankeret	Ankommende ufrankeret
Norsk land og sø eller svensk:	8 Sk.Sp <u>14</u>	9 Sk.Sp <u>21 Sk.Dansk:</u>
Dansk og anden udenlandsk:	<u>Sk.Dansk:</u> <u>9 Sk.Sp</u>	<u>14 Sk.Sp</u> 23 Sk.Sp
I alt:	17 Sk.Sp	

Den samlede porto er tydeligt modul-opbygget

- „Norsk land og sø eller svensk” porto er den samme som siden 1.okt.1865
- Beløbet „Dansk og anden udenlandsk” porto stemmer helt overens med den porto, som en korresponderende i Danmark skulle betale, nemlig 14 eller 21 Skilling dansk.

Tak til Ton Steenbakkers for udlån af figur 1: Et norsk brev i den lukkede danske sæk. Ton er redaktør for det hollandske tidsskrift for nordisk filateli: „Het Noorderlicht”

Det norske cirkulære à 26. marts 1867 siger:

For ufrankerede breve

- For strækningen nord for Danmark 9 Sk.Sp pr Lod
- For turen i den lukkede sæk **21 Sk Dansk** eller 14 Sk.Sp pr Lod

I alt at betale ved ankomsten i Norge: **23 Sk.Sp pr. Lod**

Så snart sækken blev afleveret i Kiels Havn til det danske personale på dampskibet, måtte dette orientere sig om en eventuel tilstedeværelse af et norsk postdampskib. Hvis det skulle glippe i Kiel var der en chance igen ved anløb i Korsør/Nyborg. Alternativt skulle posten til København med toget fra Korsør. Det foreliggende brev blev afleveret til det norske dampskib på ruten fra Kiel. Det ses af stemplet SANDØSUND. Der var afgang 21.juli 1867 22:00 fra Kiel med anløb af Nyborg næste morgen 06:00. Ankomst Christiania 23.juli 16:00 efter 42 timer på søen.

Figur 2. Togturen fra Holland til det danske dampskib i havnen i Kiel